

MEĐUNARODNI KRIVIČNI SUD ZA BIVŠU JUGOSLAVIJU

PREDMET BR. IT-99-36-I

**TUŽILAC
MEĐUNARODNOG KRIVIČNOG SUDA
PROTIV
RADOSLAVA BRĐANINA
MOMIRA TALIĆA**

DODATNO IZMIJENJENA OPTUŽNICA

Tužilac Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju, u skladu s ovlaštenjem iz člana 18 Statuta Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju (u daljem tekstu: "Statut Međunarodnog suda"), optužuje:

RADOSLAVA BRĐANINA i MOMIRA TALIĆA

za **GENOCID, ZLOČINE PROTIV ČOVJEČNOSTI, TEŠKE POVREDE
ŽENEVSKIH KONVENCIJA IZ 1949. i KRŠENJA**

ZAKONA I OBIČAJA RATOVANJA, kako slijedi:

OPŠTI PODACI

1. U novembru 1990. godine u Bosni i Hercegovini su održani demokratski izbori. Postojale su tri velike stranke, a svaka se poistovjećivala sa po jednom od tri glavne populacijske grupe u Bosni i Hercegovini. Stranka demokratske akcije, SDA, uglavnom je smatrana nacionalnom strankom bosanskih Muslimana. Srpska demokratska stranka, SDS, smatrala se glavnom srpskom nacionalnom strankom. Hrvatska demokratska zajednica, HDZ, prvenstveno se smatrala hrvatskom nacionalnom strankom. Na republičkom nivou, najviše poslaničkih mjesta u republičkoj skupštini osvojio je SDA, zatim SDS, pa HDZ. Preostala mjesta u skupštini podijelile su ostale stranke, među kojima je bila i bivša komunistička stranka.
2. U vrijeme izbora 1990. godine već su bile očite poteškoće u zajednici republika unutar bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije ("SFRJ"). Rezultati izbora značili su da SDS, kako vrijeme bude odmicalo, neće imati dovoljno političke moći da političkim putem zadrži Republiku Bosnu i Hercegovinu u Jugoslaviji u kojoj dominiraju Srbi. Rezultat je bio taj da su se određena područja u Bosni i Hercegovini počela organizovati u formalne regionalne strukture, koristeći pritom koncept "zajednica opština" koje su bile predviđene jugoslovenskim ustavnim uređenjem iz 1974. godine. U

aprilu i maju 1991. godine formirana je Zajednica opština Bosanske krajine sa sjedištem u Banjoj Luci. Ta zajednica je imala srpski politički program.

3. Slovenija i Hrvatska su 25. juna 1991. proglasile nezavisnost od Jugoslavije. U ljeto 1991. u Hrvatskoj je izbio rat između Jugoslovenske narodne armije (u daljem tekstu: "JNA") i hrvatskih oružanih snaga. Borbe su trajale do kraja 1991. godine.

4. Kako je rat u Hrvatskoj odmicao, postajalo je sve vjerovatnije da će i Bosna i Hercegovina proglasiti nezavisnost od SFRJ. SDS je, shvativši da neće moći zadržati Bosnu i Hercegovinu u Jugoslaviji, počeo stvarati odvojeni srpski entitet u Bosni i Hercegovini. U septembru i oktobru 1991. godine, zajednice opština spomenute u paragrafu 2 gore transformisane su u srpske autonomne oblasti, a među njima i Zajednica opština Bosanska krajina, koja je približno 16. septembra 1991. godine postala Autonomna regija Krajina (u daljem tekstu: "ARK"). ARK će obuhvatati (između ostalih) i sljedeće opštine: Banja Luka, Bihać-Ripač, Bosanska Dubica, Bosanska Gradiška, Bosanska Krupa, Bosanski Novi, Bosanski Petrovac, Čelinac, Donji Vakuf, Ključ, Kotor Varoš, Prijedor, Prnjavor, Sanski Most, Šipovo i Teslić. Opštine Bihać-Ripač, Bosanska Krupa, Donji Vakuf, Ključ, Kotor Varoš, Prijedor i Sanski Most imale su manjinsko srpsko stanovništvo.

5. Dana 24. oktobra 1991. godine konstituisana je odvojena Skupština srpskog naroda u Bosni i Hercegovini, u kojoj je dominirao SDS. Dana 9. januara 1992. ta skupština je usvojila deklaraciju o proglašenju Srpske Republike Bosne i Hercegovine. Proglašeno je da teritorija te republike obuhvata "područja srpskih autonomnih regija i oblasti i drugih srpskih etničkih cjelina u Bosni i Hercegovini, uključujući i područja na kojima je srpski narod ostao u manjini zbog genocida koji je nad njim izvršen u Drugom svjetskom ratu" i da je u sastavu savezne jugoslovenske države. Tako je geografsko područje AR Krajine postalo dio Srpske Republike Bosne i Hercegovine. Dana 12. avgusta 1992. naziv republike bosanskih Srba promijenjen je u naziv Republika Srpska.

6. Rukovodstvo SDS-a je znatnu zastupljenost bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata u stanovništvu područja za koja se tvrdilo da pripadaju republici bosanskih Srba doživljavalo kao veliku prepreku stvaranju te države. Zbog toga je stvaranje te države i obezbjeđivanje državnih granica u krajnjoj liniji značilo i trajno odstranjivanje, ili "etničko čišćenje", gotovo cjelokupnog stanovništva bosanskih Hrvata i bosanskih Muslimana.

7. Rukovodstvo bosanskih Srba funkcionisalo je na tri nivoa: republičkom, regionalnom i opštinskom. Vođe srpskih nacionalista (uključujući i SDS) u regiji ARK počeli su od 1991. godine da zastupaju i šire propagandu koja je bosanske Muslimane i bosanske Hrvate prikazivala kao fanatike koji namjeravaju da počine genocid nad srpskim narodom kako bi ostvarili kontrolu nad Bosnom i Hercegovinom. Cilj te propagande bio je da se kod srpskog naroda izgradi podrška programu SDS-a i da se među Srbima stvori spremnost da čine zločine nad svojim komšijama pod parolom odbrane srpskog naroda. Dana 19. decembra 1991, SDS je izdao "Uputstvo o organizovanju i djelovanju organa

srpskog naroda u Bosni i Hercegovini u vanrednim okolnostima", koje će SDS-u poslužiti kao nacrt za preuzimanje vlasti u opštinama.

8. Počev od marta 1992., vojne i paravojne jedinice, jedinice teritorijalne odbrane (u daljem tekstu: "TO"), policijske jedinice i civili koje su te snage naoružale (u daljem tekstu: "snage bosanskih Srba") ostvarile su kontrolu nad opštinama koje su ušle u sastav ARK-a, kako su navedene u paragrafu 4, i drugim opštinama. Logističku podršku, organizaciju i rukovođenje u preuzimanju vlasti i događajima koji su uslijedili pružili su SDS, vojno i policijsko rukovodstvo, te krizni ili ratni štab.

9. Krizni štabovi su formirani po uzoru na slična tijela koja su postojala u sistemu odbrane SFRJ, a bilo je zamišljeno da preuzmu svu izvršnu vlast u vrijeme rata ili vanrednog stanja kada skupština, inače najviši organ vlasti, ne može da funkcioniše.

10. Krizni štabovi su formirani na regionalnom i opštinskom nivou vlasti kao tijela koja će biti odgovorna za koordinaciju i sprovođenje najvećeg dijela operativne faze plana etničkog čišćenja republike bosanskih Srba i koja će preuzeti vlast i upravu u regijama i opštinama. Dana 5. maja 1992. godine zvanično je objavljeno osnivanje Kriznog štaba Autonomne regije Krajina, a **Radoslav BRĐANIN** je postao predsjednik. **Momir TALIĆ** je bio član tog Kriznog štaba. Dana 18. maja 1992., Krizni štab ARK-a proglasio je da su krizni štabovi u opštinama najviši organ vlasti u opštini. Dana 26. maja 1992., Krizni štab ARK-a proglasio se najvišim organom vlasti u AR Krajini i izjavio da su njegove odluke obavezujuće za sve krizne štabove u opštinama. Između ostalog, Krizni štab je preuzeo kontrolu nad medijima i nastavio propagandnu kampanju protiv ne-Srba, kao ključno sredstvo u sprovođenju gore spomenutog plana.

11. Dana 31. maja 1992. i 10. juna 1992. godine, po naređenju Radovana Karadžića, u svojstvu predsjednika Predsjedništva Srpske Republike Bosne i Hercegovine, krizni štabovi su preimenovani u ratna predsjedništva, a kasnije u ratna povjereništa u opštinama. Ratna predsjedništva/ratna povjereništa u suštini su zadržala istu strukturu i ista ovlašćenja koja su imali krizni štabovi, i za njih se u javnosti i dalje uobičajeno upotrebljavao naziv "krizni štab" (u daljnjem tekstu, izraz "krizni štab" odnosiće se i na ratna predsjedništva, odnosno ratna povjereništa, ovisno o vremenskom kontekstu).

12. Dana 12. maja 1992. zasjedala je Skupština srpskog naroda u Bosni i Hercegovini. Sjednici su, među ostalim, prisustvovali i **Radoslav BRĐANIN** i **Momir TALIĆ**. Na toj sjednici su donesene odluke o osnivanju odvojene srpske države u Bosni i Hercegovini, osnivanju predsjedništva i srpskim ciljevima u Bosni i Hercegovini. Donesena je i odluka o stvaranju vojske Srpske Republike Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: "VRS"). Kao posljedica te odluke, jedinice JNA koje su tada još bile u Bosni i Hercegovini transformisane su u komande nove vojske, VRS-a. Međutim, VRS je zadržala čvrste veze sa JNA (preimenovanu u Vojsku Jugoslavije (u daljem tekstu: "VJ")). Dana 19. maja 1992., **Momir TALIĆ** je postao komandant 1. krajiškog korpusa VRS-a. Od maja 1992. godine jedinice 1. krajiškog korpusa angažovale su se u vojnim operacijama u opštinama na teritoriji ARK-a.

13. **Radoslav BRĐANIN**, kao predsjednik Kriznog štaba AR Krajine i istaknuti član SDS-a, i **Momir TALIĆ** kao komandant 1. krajiškog korpusa i član Kriznog štaba AR Krajine, sprovodili su politiku uključivanja ARK-a u srpsku državu. Implementacija te politike zahtijevala je trajno uklanjanje muslimanskog i hrvatskog naroda u Bosni i uništavanje njihove kulture u opštinama u kojima su oni živjeli stoljećima.

OPTUŽENI

14. **Radoslav BRĐANIN** je rođen 9. februara 1948. godine u selu Popovac, opština Čelinac, Bosna i Hercegovina. Po zanimanju je inženjer građevinarstva i do 1990. godine radio je u građevinarstvu. Godine 1990. kao poslanik SDS-a Čelinac izabran je u Vijeće opština u Skupštini Bosne i Hercegovine. Dana 25. aprila 1991. godine izabran je za prvog potpredsjednika Skupštine Zajednice opština Bosanska krajina. U oktobru 1991. godine postao je poslanik u Skupštini srpskog naroda Bosne i Hercegovine, a zatim je 5. maja 1992. imenovan za predsjednika Kriznog štaba ARK-a. Dana 15. septembra 1992. godine imenovan je za ministra za građevinarstvo, saobraćaj i komunalne djelatnosti i vršioca dužnosti potpredsjednika Vlade Republike Srpske.

15. **Momir TALIĆ** je rođen 15. jula 1942. godine u Piskavici u Bosni i Hercegovini. Dana 25. jula 1961. godine stupio je u Jugoslovensku narodnu armiju (JNA) kao profesionalni vojni starješina sa specijalizacijom za oklopno-mehanizovane jedinice. Dana 26. jula 1991., **Momir TALIĆ** je postavljen na dužnost (u činu pukovnika) u 5. korpus JNA u Banjoj Luci kao načelnik štaba/zamjenik komandanta korpusa. Na toj je dužnosti ostao do 19. marta 1992., a u toku perioda u kojem je obavljao dužnost načelnika štaba/zamjenika komandanta, unaprijeđen je u čin general-majora. Dana 19. marta 1992. godine, **Momir TALIĆ** je postavljen na dužnost komandanta 5. korpusa JNA koji je, 19. maja 1992. godine, preimenovan u 1. krajiški korpus VRS-a. Dana 5. maja 1992., **Momir TALIĆ** je postao član Kriznog štaba ARK-a. **Momir TALIĆ** je unaprijeđen u čin general-potpukovnika 31. decembra 1992., i ostao komandant 1. krajiškog korpusa tokom sukoba u Bosni i Hercegovini. Dana 27. juna 1997. godine, **Momir TALIĆ** je unaprijeđen u čin general-pukovnika, najviši čin u VRS-u, a 16. februara 1998. postavljen je na dužnost načelnika generalštaba, najvišu dužnost u VRS-u, na koju je stupio 6. marta 1998.

INDIVIDUALNA KRIVIČNA ODGOVORNOST

INADREĐENOST

16. **Radoslav BRĐANIN** je bio istaknuti član SDS-a i tijesno povezan, kroz svoje političke položaje, sa Predsjedništvom Srpske Republike Bosne i Hercegovine. Kao takav, od najranijih početaka je imao vodeću ulogu u preuzimanju vlasti od strane SDS-a, a posebno u kampanji propagande koja je bila suštinska komponenta SDS-ovog plana za stvaranje srpske države.

17. Stvaranje srpske države uključivalo je i kampanju smišljenu s ciljem da se trajno odstrani, silom ili zastrašivanjem, nesrpsko stanovništvo iz područja koja su trebala biti dio te države. Na svojim položajima, najprije u Skupštini opština Bosanske krajine, a zatim i na položaju predsjednika Kriznog štaba ARK-a, **Radoslav BRĐANIN** je imao vodeću ulogu u toj kampanji. **Radoslav BRĐANIN** je omogućio etničko čišćenje time što je obezbijedio da svi instrumenti državne moći (masmediji, državne službe, državna kontrola nad stambenom politikom, zdravstvo, policija, sudstvo, sredstva za proizvodnju, zapošljavanje) budu u rukama organa vlasti i onih osoba koje su predano podržavale etnički čistu srpsku državu. **Radoslav BRĐANIN** je potpisivao odluke i naređenja Kriznog štaba AR Krajine, koji je sa svoje strane usmjeravao i podsticao djelovanje kriznih štabova na opštinskom nivou, gdje su neki od članova kriznih štabova bili direktno uključeni u činjenje navedenih krivičnih djela.

18. U odnosu na ta krivična djela, koja su počinili članovi opštinskih kriznih štabova ili pripadnici oružanih snaga pod kontrolom rukovodstva bosanskih Srba, a za koje je logistička podrška obezbijedena posredovanjem kriznih štabova, **Radoslav BRĐANIN** je znao ili je bilo razloga da zna da će takva krivična djela biti počinjena, ili da su već počinjena, a on nije preduzeo nužne i razumne mjere da takva djela spriječi ni da kazni njihove počinioce.

19. General **Momir TALIĆ** je bio komandant 5. korpusa JNA od 19. marta 1992. i nakon njegove pretvorbe u 1. krajiški korpus od 19. maja 1992. (u daljem tekstu: "korpus"). Svaki od pet korpusa VRS-a imao je komandanta korpusa i štab komande, a svi su bili podređeni generalu MLADIĆU i Glavnom štabu VRS-a.

20. Kao komandant 5. korpusa i 1. krajiškog korpusa od 19. maja 1992., na osnovu svojih ovlašćenja regulisanih raznim vojnim propisima i uputstvima (među ostalim, ◆Pravilo kopnene vojske JNA (privremeno)◆ iz 1990. godine, ◆Propisi o odgovornosti komandanta korpusa kopnene vojske u vrijeme mira 1990.◆, ◆Zakon o vojsci Srpske Republike Bosne i Hercegovine◆ od 1. juna 1992), direktno ili preko svog načelnika štaba, pomoćnika, načelnika rodova i drugih oficira, komandovao je svim jedinicama 1. krajiškog korpusa i jedinicama pridodatim korpusu. General **Momir TALIĆ** je direktno kontrolisao rad komande korpusa; donosio odluke u vezi sa korpusom i podređenim jedinicama; davao zadatke svojim podređenima; izdavao naređenja, uputstva i naloge; obezbjeđivao da se ta naređenja, uputstva i nalozi sprovedu i snosio punu odgovornost za njihovo izvršavanje; pratio situaciju na području u zoni odgovornosti korpusa; osiguravao protok informacija prema višim komandama, tijelima civilnih vlasti i organima policije; i bio općenito odgovoran za situaciju u korpusu i postupanje korpusa.

21. U periodu od maja do decembra 1992. godine, popunjenost 1. krajiškog korpusa značajno je uvećana mobilizacijom i uključivanjem bivših jedinica teritorijalne odbrane (koje su preimenovane u lake brigade) u sastav korpusa. U decembru 1992. godine, jedinice pod komandom **Momira TALIĆA** uključivale su sljedeće jedinice:

- štab korpusa
- 16. krajiška motorizovana brigada
- 5. kozaračka laka pješadijska brigada
- 22. laka pješadijska brigada
- 6. sanska laka pješadijska brigada
- 30. laka pješadijska divizija
- 10. krajiška pješadijska divizija (rasformirana krajem 1992.)
- 11. dubička laka pješadijska brigada
- 11. mrkonjička laka pješadijska brigada
- 43. motorizovana brigada
- 27. motorizovana brigada
- 1. banjalučka laka pješadijska brigada
- 2. banjalučka laka pješadijska brigada
- 3. banjalučka laka pješadijska brigada
- 4. banjalučka laka pješadijska brigada
- 1. čelinačka laka pješadijska brigada
- 1. laktaška laka pješadijska brigada
- 1. srbačka laka pješadijska brigada
- 1. šipovska laka pješadijska brigada
- 19. donjevakufska laka pješadijska brigada
- 1. gradiška laka pješadijska brigada
- 1. novigradska laka pješadijska brigada
- 1. prnjavorska laka pješadijska brigada
- 1. kotorvaroška laka pješadijska brigada
- 1. kneževska laka pješadijska brigada
- 2. krajiška laka pješadijska brigada
- 1. ozrenska laka pješadijska brigada
- 2. ozrenska laka pješadijska brigada
- 1. trebiška laka pješadijska brigada
- 1. osinjska laka pješadijska brigada
- 1. krnjinska laka pješadijska brigada
- 1. vučjačka laka pješadijska brigada
- 1. teslička laka pješadijska brigada
- 1. dobojska laka pješadijska brigada
- 1. i 2. oklopna brigada
- 1. i 9. mješoviti artiljerijski puk
- 1. mješoviti protivoklopni artiljerijski puk
- 1. laki artiljerijski puk protivvazdušne odbrane
- 89. raketna brigada
- 1. i 9. inžinjerijski puk
- 1. pontonirski bataljon
- 1. i 9. bataljon veze
- 1. i 9. bataljon vojne policije
- 1. autobataljon
- 1. sanitetski bataljon
- poligon i pritvorska jedinica Manjača

22. Da bi se olakšalo i unaprijedilo komandovanje i rukovođenje jedinicama i kontrola nad teritorijom, korpus je ustanovio i određeni broj privremenih sastava. Među njima su bili:

- Taktička grupa ◆ 1
- Taktička grupa ◆ 2
- Taktička grupa ◆ 3
- Taktička grupa ◆ 4
- Taktička grupa ◆ 5
- Operativna grupa Doboј
- Operativna grupa Prijedor
- Operativna grupa Vlašić
- Grupa lakih brigada ◆ Banja Luka

23. 5. korpus JNA/1. krajiški korpus imao je geografski definisanu zonu odgovornosti nastalu 1992. godine. Osim opština Bihać-Ripač i Bosanski Petrovac, sve opštine o kojima se u paragrafu 4 govori kao o sastavu Autonomne regije Krajina bile su direktno u zoni odgovornosti korpusa ili su ušle u zonu odgovornosti korpusa kad je ona 1992. proširena, ili su u tim opštinama 1992. godine djelovale jedinice korpusa.

24. General **Momir TALIĆ** je kao komandant 5. korpusa JNA/1. krajiškog korpusa i kao član Kriznog štaba AR Krajina koristio snage pod svojom komandom, povremeno u sadejstvu sa policijom, paravojnim jedinicama, snagama drugih korpusa JNA/VRS-a i drugim tijelima civilne vlasti, da bi sproveo plan da se stvori i obezbijedi srpska država i razdvoje etničke zajednice u Bosni i Hercegovini. Sprovođenje tog plana bila je kampanja uspostavljanja kontrole nad svim opštinama, napadanja i razaranja nesrpskih sela, ubijanja i terorisanja nesrpskog stanovništva i izdvajanje, deportacija i trajno odstranjivanje onih ne-Srba koji se nisu podredili srpskim vlastima.

25. Kao komandant 5. korpusa JNA i kasnije, kao komandant 1. krajiškog korpusa, general **Momir TALIĆ** je bio lično odgovoran za to da obezbijedi da jedinice pod njegovom komandom poštuju i primjenjuju međunarodnopravne propise koji regulišu vođenje rata. Osim toga, general **Momir TALIĆ** je naređenjem višeg organa bio izričito obavezan da pokreće postupak za izricanje zakonskih sankcija onim pojedincima pod svojom komandom koji su prekršili međunarodno ratno pravo.

26. Na osnovu "Propisa o primjeni međunarodnog ratnog prava u Oružanim snagama SFRJ" (objavljeno 1988.), general **Momir TALIĆ** je znao da, ako ne spriječi ili ne kazni bilo kakvo grupno ili pojedinačno kršenje međunarodnog humanitarnog prava, snosi ličnu odgovornost za takvo kršenje prava. Štaviše, na osnovu istih tih propisa znao je da uzastopnim propuštanjem da pokrene postupak protiv takvih grupa ili pojedinaca postaje podstrekač ili saučesnik u takvom kršenju međunarodnog humanitarnog prava.

27. **Radoslav BRĐANIN** i **Momir TALIĆ** su učestvovali u krivičnom poduhvatu, svaki u svojoj ulozi onako kako su one opisane u paragrafima od 17 do 28, čija je zajednička svrha bilo trajno odstranjivanje većine stanovnika bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata sa teritorije planirane srpske države, među ostalim i u opštinama nabrojanim u paragrafu 4. Taj poduhvat je postojao najkasnije od osnivanja Skupštine srpskog naroda u Bosni i Hercegovini 24. oktobra 1991., i postojao je kroz cijeli period sukoba u Bosni i Hercegovini, sve do potpisivanja Daytonskog sporazuma 1995. godine. U tom poduhvatu je učestvovao veoma velik broj pojedinaca, uključujući **Radoslava BRĐANINA** i **Momira TALIĆA**, druge članove Kriznog štaba AR Krajina, rukovodstvo srpske republike, među ostalim Radovana KARADŽIĆA, Momčila KRAJIŠNIKA i Biljanu PLAVŠIĆ, te SDS, članove Skupštine Autonomne regije Krajina i Izvršnog vijeća Skupštine, srpske krizne štabove opština AR Krajine, vojsku Republike Srpske, srpske paravojne snage i druge. Nakon raspuštanja Kriznog štaba ARK-a, **Radoslav BRĐANIN** i **Momir TALIĆ** su nastavili sprovoditi taj poduhvat, svaki u svojoj ulozi u strukturama vlasti bosanskih Srba. Svako krivično djelo navedeno u tačkama od 1 do 12 ove optužnice bilo je prirodna i predvidljiva posljedica tog poduhvata.

OPŠTI NAVODI

28. Sva djela i propusti za koje se u ovoj optužnici tereti kao za genocid ili saučesništvo u genocidu počinjeni su s namjerom da se, u cijelosti ili djelimično, bosanski Muslimani i bosanski Hrvati unište kao nacionalna, etnička, rasna ili vjerska grupa kao takva.

29. Sva djela i propusti za koje se u ovoj optužnici tereti kao za zločine protiv čovječnosti bili su dio široko rasprostranjenog ili sistematskog napada uperenog protiv bosanskomuslimanskog i bosanskohrvatskog civilnog stanovništva Bosne i Hercegovine.

30. Za sve vrijeme na koje se odnosi ova optužnica u Republici Bosni i Hercegovini postojalo je stanje oružanog sukoba i djelimične okupacije. U periodu koji je predmetno vrijeme ove optužnice, oružane snage Republike Srpske djelovale su pod opštom kontrolom i u korist Savezne Republike Jugoslavije (Srbija i Crna Gora). Dakle, oružani sukob u Bosni i Hercegovini između bosanskih Srba i centralnih vlasti Bosne i Hercegovine bio je međunarodni oružani sukob.

31. Sva djela i propusti koji se u ovoj optužnici navode kao teške povrede Ženevskih konvencija iz 1949. (u daljnjem tekstu: "teške povrede"), dogodili su se za vrijeme tog oružanog sukoba i djelimične okupacije Bosne i Hercegovine.

32. I jedan i drugi optuženi bili su obavezni da se pridržavaju zakona i običaja koji regulišu vođenje oružanih sukoba, uključujući Ženevske konvencije iz 1949. i njihove dopunske protokole.

33. I jedan i drugi optuženi individualno su odgovorni za zločine za koje ih tereti ova optužnica, u skladu sa članom 7(1) Statuta Međunarodnog suda. Individualna krivična odgovornost uključuje planiranje, podsticanje, naređivanje, činjenje ili pomaganje i

podržavanje, na neki drugi način, planiranja, pripreme i izvršenja bilo kojeg od zločina navedenih u članovima 2, 3, 4 i 5 Statuta Međunarodnog suda.

34. I jedan i drugi optuženi, za vrijeme dok su bili na položaju u vlasti kako je opisano u prethodnim paragrafima, krivično su odgovorni i za djela koja su počinili njihovi podređeni, prema članu 7(3) Statuta Međunarodnog suda. Nadređeni je odgovoran za djela svojih podređenih ako je znao ili je bilo razloga da zna da se njegovi podređeni spremaju počinuti takva djela ili da su to već učinili, a on nije preduzeo nužne i razumne mjere da takva djela spriječi ili da kazni njihove počinioce.

OPTUŽBE

TAČKE 1 i 2 (Genocid, Saučesništvo u genocidu)

35. Povezujući paragrafe 16-34 sa tačkama 1 i 2 optužnice, tužilac ih ponovo navodi i uvrštava u sadržaje ovih tačaka.

36. Približno od 1. aprila 1992. do 31. decembra 1992. godine, **Radoslav BRĐANIN** i **Momir TALIĆ**, djelujući individualno ili u saradnji međusobno i sa drugima, planirali su, podsticali, naređivali, počinili ili pomagali i podržavali, na neki drugi način, planiranje, pripremu ili izvršenje kampanje čiji je cilj bio da se bosanski Muslimani i bosanski Hrvati unište, u cijelosti ili djelimično, kao nacionalna, etnička, rasna ili vjerska grupa kao takva u opštinama navedenim u paragrafu 4 kao dio ARK-a, a koja je na najekstremniji način došla do izražaja u opštinama Bosanski Novi, Ključ, Kotor Varoš, Prijedor i Sanski Most.

37. Nakon preuzimanja političke vlasti u opštinama navedenim u paragrafu 4, sprovođenje navedene kampanje uključivalo je:

(1) ubijanje bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata od strane snaga bosanskih Srba (koje su uključivale jedinice 5. korpusa/1. krajiškog korpusa) u selima i područjima naseljenim nesrpskim stanovništvom; u logorima i drugim zatočeničkim objektima; i tokom deportacije ili prisilnog premještanja bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata;

(2) nanošenje teških tjelesnih ili duševnih povreda bosanskim Muslimanima i bosanskim Hrvatima za vrijeme njihovog zatočeništva u logorima i drugim zatočeničkim objektima i za vrijeme ispitivanja u policijskim stanicama i kasarnama, tokom kojih su zatočenici bili konstantno izloženi ili prisiljavani da budu svjedocima nehumanih djela koja su uključivala ubistvo, silovanje, seksualno zlostavljanje, mučenje i batinanje.

(3) zatočavanje bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata u uslovima sračunatim da dovedu do fizičkog uništenja tih grupa ili dijela tih grupa, i to pomoću batinanja ili drugih vidova fizičkog maltretiranja kako je gore opisano, davanje obroka jedva dovoljnih za

preživljavanje, zagađene vode, nedovoljne ili nepostojeće ljekarske njege, nehigijenskih uslova i pomanjkanja prostora.

Ubistva

38. Ubistva bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata od strane snaga bosanskih Srba uključuju među ostalim:

- ubistvo više ljudi u Kozarcu i okolnim mjestima u periodu od maja do juna 1992.
◆ opština Prijedor
- ubistvo više ljudi u kući Mehmeda Šahorića u Kamičanima na dan 26. maja 1992. ili otprilike tog datuma - opština Prijedor
- ubistvo više ljudi u Pudin Hanu na dan 27. maja 1992. ili otprilike tog datuma ◆ opština Ključ
- ubistvo više muškaraca između Begića i mosta Vrhpolje, na dan 31. maja 1992. ili otprilike tog datuma ◆ opština Ključ
- ubistvo više članova porodice Merdanović u zaseoku Kukavice, selo Hrustovo, na dan 31. maja 1992. ili otprilike tog datuma ◆ opština Sanski Most
- ubistvo više ljudi u selu Prhovo i više muškaraca na cesti za Peći dana 1. juna 1992. ◆ opština Ključ
- ubistvo više muškaraca u Lišnji na dan 1. juna 1992. ili otprilike tog datuma ◆ opština Prnjavor
- ubistvo više muškaraca pred školom u Velagićima na dan 1. juna 1992. ili otprilike tog datuma ◆ opština Ključ
- ubistvo više ljudi tokom istjerivanja bosanskih Muslimana iz sela Blagaj Japra i okolnih mjesta na dan 9. juna 1992. ili otprilike tog datuma ◆ opština Bosanski Novi
- ubistvo više ljudi u Hambarinama u periodu od maja do juna 1992. ◆ opština Prijedor
- ubistvo više muškaraca u selu Jaskići na dan 14. juna 1992. ili otprilike tog datuma ◆ opština Prijedor
- ubistvo više muškaraca u selu Alići na dan 23. juna 1992. ili otprilike tog datuma ◆ opština Bosanski Novi
- ubistvo više muškaraca u selu Vrbanjci dana 25. juna 1992. ◆ opština Kotor Varoš
- ubistvo više muškaraca na putu iz Kukavica i okolnih mjesta i više muškaraca ispred Medicinskog centra u Kotor Varošu na dan 25. juna 1992. ili otprilike tog datuma ◆ opština Kotor Varoš

- ubistvo više muškaraca u kući Duje Banovića u Kenjarima na dan 27. juna 1992. ili otprilike tog datuma ♦ opština Sanski Most
- ubistvo više muškaraca u selu Bišćani na dan 20. jula 1992. ili otprilike tog datuma ♦ opština Prijedor
- ubistvo više ljudi u selu Čarakovo i okolnim mjestima tokom mjeseca jula 1992. ♦ opština Prijedor
- ubistvo više ljudi u selu Briševo na dan 24. jula 1992. ili otprilike tog datuma ♦ opština Prijedor
- ubistvo više muškaraca u rudnicima željezne rude Ljubija na dan 25. jula 1992. ili otprilike tog datuma ♦ opština Prijedor
- ubistvo više muškaraca na fudbalskom stadionu na dan 25. jula 1992. ili otprilike tog datuma ♦ opština Prijedor
- ubistvo više članova porodice Alibegović u Budinu na dan 1. augusta 1992. ili otprilike tog datuma ♦ opština Sanski Most
- ubistvo više muškaraca u Dabovcima na dan 13. augusta 1992. ili otprilike tog datuma ♦ opština Kotor Varoš
- ubistvo više ljudi u selu Čulum-Kostić na dan 14. augusta 1992. ili otprilike tog datuma ♦ opština Banja Luka
- ubistvo više muškaraca u džamiji u Hanifićima na dan 15. augusta 1992. ili otprilike tog datuma ♦ opština Kotor Varoš
- ubistvo više ljudi u kući Edhema Čirkića u Čirkinom Brdu otprilike polovinom augusta 1992. ♦ opština Kotor Varoš
- ubistvo više ljudi u selima Orašac i Duljci u periodu između 20. i 23. septembra 1992. ♦ opština Bihać-Ripač
- ubistvo više muškaraca blizu sela Škrljevit na dan 2. novembra 1992. ili otprilike tog datuma ♦ opština Sanski Most
- ubistvo više muškaraca u školi u Grabovicama na dan 3. novembra 1992. ili otprilike tog datuma ♦ opština Kotor Varoš
- ubistvo više ljudi u Tomašici na dan 3. decembra 1992. ili otprilike tog datuma ♦ opština Prijedor

Logori

39. Vlasti bosanskih Srba oformile su vojne i civilne logore i zatočeničke objekte u opštinama. Nakon napada na opštine, snage bosanskih Srba sakupljale su na hiljade civila, bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata, i prisiljavale ih da pješače do sabirališta gdje su ih okupljali za prebacivanje u logore i zatočeničke objekte. Tokom tih marševa,

bosanske Muslimane i bosanske Hrvate su izdvajali iz kolona i pogubljivali ih. Uslovi u tim logorima i zatočeničkim objektima bili su često brutalni i nehumani.

40. Logori i zatočenički objekti, u kojima je radio i kojima je upravljao vojni i policijski kadar, pod rukovodstvom kriznih štabova i VRS-a, uključuju među ostalim:

- u opštini Banja Luka: zgradu CSB-a, Mali logor, Manjaču i zatvor VIZ Tunjice
- u opštini Bosanska Dubica: zgradu SUP-a
- u opštini Bosanska Gradiška: vojni zatvor Stara Gradiška
- u opštini Bosanska Krupa: osnovnu školu u Jasenici i osnovnu školu "Petar Kočić"
- u opštini Bosanski Novi: policijsku stanicu u Bosanskoj Kostajnici, vatrogasnu stanicu u Bosanskom Novom i fudbalski stadion u Mlakvama
- u opštini Bosanski Petrovac: Kozila
- u opštini Ključ: zgradu SUP-a i osnovnu školu "Nikola Mačić"
- u opštini Kotor Varoš: školu u Grabovici, policijsku stanicu u Kotor Varošu, osnovnu školu, zatvor i pilanu u Kotor Varošu
- u opštini Prijedor: kasarnu u Prijedoru, Keraterm, Miska Glava, Omarska, zgradu SUP-a i Trnopolje
- u opštini Prnjavor: Ribnjak, fabriku obuće "Sloga" i Stari mlin
- u opštini Bihać-Ripač: Traktorski servis u Ripču
- u opštini Sanski Most: fabriku cementa Betonirka, školu "Hasan Kikić" i fabriku "Kringa"
- u opštini Teslić: Pribinić i zgradu TO-a, zgradu SUP-a

41. Ubistva bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata od strane snaga bosanskih Srba u logorima i zatočeničkim objektima uključuju među ostalim:

- ubistvo više muškaraca u prostorijama Službe javne bezbjednosti i zgradi Teritorijalne odbrane u Tesliću te u zatvoru u Pribiniću tokom mjeseca juna 1992. godine ♦ opština Teslić
- ubistvo više muškaraca ispred logora Manjača nakon što su prevezeni iz osnovne škole "Hasan Kikić" u Sanskom Mostu na dan 3. juna 1992. ili otprilike tog datuma ♦ opština Banja Luka
- ubistvo više muškaraca u toku prevoza iz zatočeničkog objekta Betonirka na Manjaču na dan 7. jula 1992. ili otprilike tog datuma ♦ opština Sanski Most/Banja Luka
- ubistvo više muškaraca u Biljanima na dan 10. jula 1992. ili otprilike tog datuma ♦ opština Ključ
- ubistvo više muškaraca u prostoriji broj 3 u logoru Keraterm na dan 24. jula 1992. ili otprilike tog datuma ♦ opština Prijedor
- ubistvo više muškaraca u osnovnoj školi "Petar Kočić" u Bosanskoj Krupi u periodu od jula do augusta 1992. godine ♦ opština Bosanska Krupa

- ubistvo više muškaraca odvedenih iz Keraterma i Omarske na dan 5. augusta 1992. ili otprilike tog datuma na mjestu zvanom Hrastova glavica ♦ opština Sanski Most
- ubistvo više muškaraca ispred logora Manjača nakon prevoza iz Omarske na dan 6. augusta 1992. ili otprilike tog datuma ♦ opština Banja Luka
- pogubljenje velikog broja muškaraca iz logora Trnopolje na planini Vlašić, u predjelu Korićanskih stijena na dan 21. augusta 1992. ili otprilike tog datuma ♦ opština Skender Vakuf
- ubistvo više ljudi u logoru Omarska u periodu između 28. maja i 6. augusta 1992. ♦ opština Prijedor
- ubistvo više muškaraca u logoru Trnopolje u periodu između 28. maja i oktobra 1992. ♦ opština Prijedor
- ubistvo više muškaraca u Manjači u periodu između 1. juna i 18. decembra 1992. ♦ opština Banja Luka

Nanošenje teške tjelesne ili duševne povrede

42. U logorima i zatočeničkim objektima, snage bosanskih Srba i drugi kojima je omogućen pristup u logore, podvrgavali su zatočnike, bosanske Muslimane i bosanske Hrvate iz navedenih opština, fizičkom i psihičkom nasilju koje je uključivalo mučenje, batinanje oružjem, seksualno zlostavljanje i prisustvovanje nehumanim djelima, uključujući ubistva, nanoseći im time teške tjelesne ili duševne povrede. Posljedica tih nehumanih djela jeste ta da je, u periodu od 1. aprila do 31. decembra 1992. godine, veliki broj bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata izgubio život u tim zatočeničkim objektima.

Uslovi sračunati da dovedu do fizičkog uništenja

43. Surovi i nehumani uslovi u logorima i zatočeničkim objektima uključivali su neadekvatnu ishranu (često jedva dovoljnu samo za puko preživljavanje) zagađenu vodu, nedovoljnu ili nepostojeću ljekarsku njegu, nezadovoljavajuće higijenske uslove i nedostatak prostora.

44. U periodu između približno 1. aprila 1992. i 31. decembra 1992. godine, **Radoslav BRĐANIN** i **Momir TALIĆ** znali su ili je bilo razloga da znaju da se snage bosanskih Srba pod njihovom kontrolom spremaju počinuti takva djela ili da su to već učinile, a oni nisu preduzeli nužne i razumne mjere da takva djela spriječe ili da kazne njihove počinioce.

Svojim učešćem u tim djelima ili propustima **Radoslav BRĐANIN** i **Momir TALIĆ** počinili su:

Tačka 1: GENOCID, djelo kažnjivo po članu 4(3)(a), 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda;

I/ILI

Tačka 2: SAUČESNIŠTVO U GENOCIDU, djelo kažnjivo po članu 4(3)(e), 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

TAČKA 3 (Progoni)

45. Povezujući paragrafe 16-34 u dosadašnjem tekstu i paragrafe 58-59 u tekstu koji slijedi sa tačkom 3 optužnice, tužilac ih ponovo navodi i uvrštava u sadržaj ove tačke.

46. U periodu od približno 1. aprila 1992. do 31. decembra 1992. godine, **Radoslav BRĐANIN** i **Momir TALIĆ**, djelujući individualno ili u saradnji međusobno i sa drugima u rukovodstvu bosanskih Srba, planirali su, podsticali, naređivali, počinili ili pomagali i podržavali, na neki drugi način, planiranje, pripremu i izvršenje progona na političkoj, rasnoj i vjerskoj osnovi muslimanskog i hrvatskog stanovništva Bosne u opštinama navedenim u paragrafu 4 kao dio ARK-a.

47. Gore navedeno planiranje, priprema ili izvršenje progona uključivalo je među ostalim:

(1) Ubijanje bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata od strane snaga bosanskih Srba (uključujući jedinice 5. korpusa/1. krajiškog korpusa) u selima i nesrpskim mjestima, u zatočeničkim logorima i drugim zatočeničkim objektima.

(2) Mučenje, fizičko nasilje, silovanje i seksualno zlostavljanje, konstantno ponižavanje i degradiranje bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata.

(3) Razaranje sela i mjesta bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata, uključujući razaranje ili hotimično uništavanje vjerskih i kulturnih objekata i pljačkanje stambenih i privrednih objekata, i to, između ostalog:

- opština Banja Luka

grad Banja Luka	katedrala sv. Bonaventure džamija Ferhadija džamija Arnaudija Sefer-Begova džamija
Budžak	područna rimokatolička crkva pastoralni centar
Derviši	rimokatolička kapelica

Durbica Brdo	područna rimokatolička crkva
Kuljani	područna rimokatolička crkva
Petričevac	rimokatolička franjevačka crkva/
samostan
Rekavice	rimokatolička kapelica
- opština Bihać-Ripač

grad Ripač	džamija
zaselak Ćukovi	džamija
Kulen Vakuf	Sultan-Ahmedova džamija
zaselak Orašac	džamija
 - Bosanska Dubica

grad Bosanska Dubica	Gradska džamija Čaršijska džamija Puhalska džamija rimokatolička crkva
----------------------	---
 - Bosanska Gradiška

grad Bosanska Gradiška	džamija
Bukvik	rimokatolička kapelica
Čatrnja	područna rimokatolička crkva
Mačkovac	područna rimokatolička crkva
Orahova	džamija
Rovine	džamija
Nova Topola	rimokatolička župna crkva/ samostan
 - Bosanska Krupa

grad Bosanska Krupa	džamija rimokatolička crkva
Arapuša	džamija
Otoka	džamija
 - Bosanski Novi

grad Bosanski Novi	Gradska džamija
--------------------	-----------------

	rimokatolička crkva
Donji Agići	džamija
Gornji Agići	džamija
Bosanska Kostajnica	džamija rimokatolička crkva
Blagaj Japra	džamija
Blagaj Rijeka	džamija
Brđani	džamija
Hozići	džamija
Preskosanje	nova džamija
Suhača	stara džamija nova džamija
Urije	džamija
Vidorije	džamija
• Bosanski Petrovac	
Donji Bišćani	džamija
Gornji Bišćani	džamija
Srednji Bišćani	džamija
Bjelaj	džamija
Rašinovac	džamija
• Čelinac	
grad Čelinac	dvije džamije župna rimokatolička crkva
Basići	džamija
Prešnace	rimokatolička crkva
Stara Dubrava	rimokatolička crkva
• Donji Vakuf	
grad Donji Vakuf	tri džamije, među kojima i Bašdžamija
Balhodžići	džamija
Ćehajići	džamija
Dobro Brdo	džamija
Jemanlići	džamija
Korjenići	džamija
Prusac	tri džamije
Šeherdžik	džamija

Sokolina	džamija
Staro Selo	džamija
Suhodol	džamija
Torklakovac	džamija
- Ključ

grad Ključ	džamija rimokatolička crkva
Biljani	džamija
Donji Budelj	džamija
Humići	džamija
Husići	džamija
Kamičak	džamija
Krasulje	džamija
Ramići	džamija
Sanica	džamija
 - Kotor Varoš

grad Kotor Varoš	džamija rimokatolička crkva
Bilice	područna rimokatolička crkva
Hanifići	harem džamije
Jakotina	rimokatolička crkva
Orahova	područna rimokatolička crkva
Rujevica	područna rimokatolička crkva
Sokoline	župna rimokatolička crkva
Vrbanjci	džamija nova župna rimokatolička crkva
 - Prijedor

grad Prijedor	rimokatolička crkva
Alić	džamija
Brđani	džamija
Briševo	rimokatolička crkva
Hrustići	džamija
Jakupovića	džamija
Kalate	džamija
Kamičani	džamija

Kevljani	nova džamija
Kozarac	Mutnička džamija
Dera Kozaračka džamija
područna rimokatolička crkva
Kozaruša	džamija
Ljubija	župna rimokatolička crkva
Mahmuljani	džamija
Mujkanovići	džamija
Gornja Puharska	džamija
Donja Ravska	župna crkva
Softići	džamija
Srednji Jakupovići	džamija
Stara Rijeka	rimokatolička crkva
rimokatolički župni dvor
Tomašica	područna rimokatolička crkva
- opština Prnjavor

grad Prnjavor	džamija rimokatolička crkva
Galjipovci	džamija
Konjuhovci	džamija
Kulaši	rimokatolička crkva
Lišnja	džamija
Mačino Brdo	rimokatolička kapelica
Purači	džamija
Ralutinac	župna rimokatolička crkva
Štivor	rimokatolička crkva
 - opština Sanski Most

grad Sanski Most	rimokatolička crkva
Capalj	džamija
Hrustovo	džamija
Kamengrad	džamija
Kljevc	rimokatolička crkva
Lukavice	džamija
Sasina	rimokatolička crkva vjerski centar
Tomina	džamija

- opština Šipovo

Staro Šipovo	džamija
Bešnjevo	džamija
Pljeva	džamija
Vražić	džamija

- opština Teslić

grad Teslić	rimokatolička crkva
Gornji Teslić	džamija
Barići	džamija
Hrankovići	džamija
Kamenica	džamija
Marica	džamija
Pribinić	džamija
Ruževići	džamija
Stenjaka	džamija
Trnovača	džamija

Tokom i nakon napada na te opštine, snage bosanskih Srba sistematski su uništavale ili nanosile štetu gradovima, selima, naseljima i imovini bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata, uključujući njihove domove, radnje i gore navedena muslimanska i rimokatolička sveta mjesta. Zgrade su granatirane, paljene ili minirane. Stambeni i poslovni objekti su opljačkani prije nego što će biti uništeni ili oštećeni. One zgrade, međutim, koje su povezane sa srpskom pravoslavnom vjerom ostale su neoštećene.

(4) Deportaciju ili prisilno preseljenje bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata iz područja u opštinama ARK-a navedenim u paragrafu 4 u područja pod kontrolom legitimnih vlasti Bosne i Hercegovine (Travnik) i u Hrvatsku (Karlovac). Početkom aprila 1992. počelo je organizovano prisilno premještanje bosanskomuslimanskog i bosanskohrvatskog stanovništva tih opština. Prisilno premještanje i deportacije organizovale su policijske snage bosanskih Srba i drugi opštinski organi bosanskih Srba po uputstvima kriznih štabova. U mnogim slučajevima, od ne-Srba se tražilo da potpišu dokumente u kojima je stajalo da svu svoju imovinu prepuštaju republici bosanskih Srba, kako bi im vlasti bosanskih Srba dozvolile odlazak ili ih pustile iz zatočeničkih objekata.

(5) Uskraćivanje temeljnih prava bosanskim Muslimanima i bosanskim Hrvatima, uključujući i pravo na zaposlenje, slobodu kretanja, pravo na propisni sudski postupak i pravo ljekarsku njegu.

48. U periodu od približno 1. aprila 1992. do 31. decembra 1992. godine, **Radoslav BRĐANIN** i **Momir TALIĆ** znali su ili je bilo razloga da znaju da se snage bosanskih Srba pod njihovom kontrolom spremaju počinuti takva djela ili da su to već učinile, a oni

nisu preduzeli nužne i razumne mjere da takva djela spriječe ili da kazne njihove počinioce.

Svojim učešćem u ovim djelima ili propustima **Radoslav BRĐANIN** i **Momir TALIĆ** počinili su:

Tačka 3: progone, **ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI**, djelo kažnjivo po članu 5(h), 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

TAČKE 4 i 5 **(Istrebljenje; Hotimično lišavanje života)**

49. Povezujući paragrafe 16-34 i 35-43 sa tačkama 4 i 5 optužnice, tužilac ih ponovo navodi i uvrštava u sadržaj ovih tačaka.

50. U periodu od približno 1. aprila 1992. do 31. decembra 1992. godine, **Radoslav BRĐANIN** i **Momir TALIĆ**, djelujući individualno i u saradnji međusobno i s drugima u rukovodstvu bosanskih Srba, planirali su, podsticali, naređivali, počinili ili pomagali i podržavali, na neki drugi način, planiranje, pripremu i izvršenje kampanje čiji je cilj bio istrebljenje bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata, stanovnika opština navedenih u paragrafu 4 kao dio ARK-a.

51. U okviru gore navedene kampanje, snage bosanskih Srba lišile su života znatan broj bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata u selima i nesrpskim mjestima, u logorima i drugim zatočeničkim objektima i tokom deportacija ili prisilnih premještanja.

52. U periodu od približno 1. aprila 1992. do 31. decembra 1992. godine, **Radoslav BRĐANIN** i **Momir TALIĆ** su znali, ili je bilo razloga da znaju, da se snage bosanskih Srba pod njihovom kontrolom spremaju počiniti takva djela ili da su to već učinile, a oni nisu preduzeli nužne i razumne mjere da takva djela spriječe ili da kazne njihove počinioce.

Svojim učešćem u ovim djelima ili propustima **Radoslav BRĐANIN** i **Momir TALIĆ** počinili su:

Tačka 4: istrebljenje, **ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI**, djelo kažnjivo po članu 5(b), 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

Tačka 5: hotimično lišavanje života, **TEŠKU POVREDU** Ženevskih konvencija iz 1949. godine, djelo kažnjivo po članu 2(a), 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

TAČKE 6 i 7 **(Mučenje)**

53. Povezujući paragrafe 16-34 i 42 i 43 sa tačkama 6 i 7 optužnice, tužilac ih ponovo navodi i uvrštava u sadržaj ovih tačaka.

54. U periodu od približno 1. aprila 1992. do 31. decembra 1992. godine, **Radoslav BRĐANIN** i **Momir TALIĆ**, djelujući individualno ili u saradnji međusobno i s drugima u rukovodstvu bosanskih Srba planirali su, podsticali, naređivali, počinili ili pomagali i podržavali, na neki drugi način, planiranje, pripremu ili izvršenje kampanje terora čiji je cilj bio protjerivanje bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata, stanovnika opština navedenih u paragrafu 4 kao dio ARK-a.

55. Izvršenje gore navedene kampanje uključivalo je namjerno nanošenje teškog bola ili patnji bosanskim Muslimanima ili bosanskim Hrvatima nečovječnim postupanjem koji je uključivalo seksualno zlostavljanje, silovanje, brutalno batinanje i druge oblike teškog maltretiranja u logorima, policijskim stanicama, kasarnama i privatnim domovima i drugim lokacijama, kao i tokom premještanja lica i deportacija. Stražari i druga lica u logoru, uključujući i pripadnike snaga bosanskih Srba, koristili su najrazličitija oružja prilikom tih batinanja.

56. U periodu od približno 1. aprila 1992. do 31. decembra 1992. godine, **Radoslav BRĐANIN** i **Momir TALIĆ** znali su ili je bilo razloga da znaju da se snage bosanskih Srba pod njihovom kontrolom spremaju počinuti takva djela ili da su to već učinile, a oni nisu preduzeli nužne i razumne mjere da takva djela spriječe ili da kazne njihove počinioce.

Svojim učešćem u ovim djelima ili propustima **Radoslav BRĐANIN** i **Momir TALIĆ** počinili su:

Tačka 6: mučenje, **ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI**, djelo kažnjivo po članu 5(f), 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

Tačka 7: mučenje, **TEŠKU POVREDU** Ženevskih konvencija iz 1949. godine, djelo kažnjivo po članu 2(b), 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

TAČKE 8 i 9 (Deportacija)

57. Povezujući paragrafe 16-34 i 46-47 sa tačkama 8 i 9 optužnice, tužilac ih ponovo navodi i uvrštava u sadržaj ovih tačaka.

58. U periodu od približno 1. aprila 1992. do 31. decembra 1992. godine, **Radoslav BRĐANIN** i **Momir TALIĆ**, djelujući individualno ili u saradnji međusobno i s drugima u rukovodstvu bosanskih Srba, planirali su, podsticali, naređivali, počinili ili pomagali i podržavali, na neki drugi način, planiranje, pripremu ili izvršenje kampanje čiji je cilj bio uklanjanje bosanskog muslimanskog i bosanskog hrvatskog stanovništva iz opština navedenih u paragrafu 4 kao dio ARK-a.

59. Sprovođenje gore navedene kampanje uključivalo je deportaciju ili prisilno premještanje velikog dijela bosanskog muslimanskog i bosanskog hrvatskog stanovništva iz područja u opštinama ARK-a, kako su navedene u paragrafu 4, u područja pod kontrolom legitimnih vlasti Bosne i Hercegovine (Travnik) i u Hrvatsku (Karlovac). Od početka aprila 1992. godine počelo je organizovano prisilno premještanje bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata, stanovnika tih opština. Prisilno premještanje i deportacije organizovale su policijske snage bosanskih Srba i drugi opštinski organi bosanskih Srba, djelujući po uputstvima kriznih štabova. U mnogim slučajevima, ne-Srbi su morali potpisati dokumente u kojima je stajalo da svu svoju imovinu prepuštaju republici bosanskih Srba, kako bi dobili dozvolu za odlazak ili bili pušteni iz zatočeničkih objekata.

60. U periodu od približno 1. aprila 1992. do 31. decembra 1992. godine, **Radoslav BRĐANIN** i **Momir TALIĆ** znali su ili je bilo razloga da znaju da se snage bosanskih Srba pod njihovom kontrolom spremaju počinuti takva djela ili da su to već učinile, a oni nisu preduzeli nužne i razumne mjere da takva djela spriječe ili da kazne njihove počinioce.

Svojim učešćem u ovim djelima ili propustima **Radoslav BRĐANIN** i **Momir TALIĆ** počinili su:

Tačka 8: deportaciju, **ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI**, djelo kažnjivo po članu 5(d), 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

Tačka 9: nehumana djela (prisilno premještanje), **ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI**, djelo kažnjivo po članu 5(i), 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

TAČKE 10 DO 12

(Protivpravno i bezobzirno razaranje i oduzimanje imovine velikih razmjera; Bezobzirno uništavanje ili pustošenje sela i vjerskih objekata)

61. Povezujući paragrafe 17-35 i paragraf 47(3) sa tačkama 10 i 12 optužnice, tužilac ih ponovo navodi i uvrštava u sadržaj ovih tačaka.

62. U periodu od približno 1. aprila 1992. do 31. decembra 1992. godine, **Radoslav BRĐANIN** i **Momir TALIĆ**, djelujući individualno ili u saradnji međusobno i s drugima u rukovodstvu bosanskih Srba, planirali su, podsticali, naređivali, počinili ili pomagali i podržavali, na neki drugi način, planiranje, pripremu ili izvršenje:

(1) uništavanja ili hotimičnog nanošenja štete imovini bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata u opštinama ARK-a navedenim u paragrafu 4;

(2) protivpravnog bezobzirnog razaranja ili pustošenja sela i mjesta bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata u opštinama ARK-a navedenim u paragrafu 4;

(3) uništavanja ili hotimičnog nanošenja štete vjerskim objektima bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata u opštinama ARK-a navedenim u paragrafu 4.

63. Tokom i nakon napada na te opštine, snage bosanskih Srba sistematski su uništavale ili nanosile štetu gradovima, selima, naseljima i imovini bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata, uključujući njihove domove, radnje i muslimanska i rimokatolička sveta mjesta. Zgrade su granatirane, paljene ili minirane. Stambeni i poslovni objekti opljačkani su prije nego što će biti oštećeni ili uništeni. One zgrade, međutim, koje su povezane sa srpskom pravoslavnom vjerom nisu oštećene.

64. U periodu od približno 1. aprila 1992. do 31. decembra 1992. godine, **Radoslav BRĐANIN** i **Momir TALIĆ** znali su, ili je bilo razloga da znaju, da se snage bosanskih Srba pod njihovom kontrolom spremaju počiniti takva djela ili da su to učinile, a oni nisu preduzeli nužne i razumne mjere da takva djela spriječe ili da kazne njihove počinioce.

Svojim učešćem u ovim djelima ili propustima **Radoslav BRĐANIN** i **Momir TALIĆ** počinili su:

Tačka 10: Protivpravno i bezobzirno uništavanje i oduzimanje imovine koje nije opravdano vojnom nuždom, **TEŠKU POVREDU** Ženevskih konvencija iz 1949. godine, djelo kažnjivo po članu 2(d), 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

Tačka 11: Bezobzirno razaranje gradova, sela i naselja, ili pustošenje koje nije opravdano vojnom nuždom, **KRŠENJE ZAKONA I OBIČAJA RATOVANJA**, djelo kažnjivo po članu 3(b), 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

Tačka 12: Uništavanje ili hotimično nanošenje štete vjerskim objektima, **KRŠENJE ZAKONA I OBIČAJA RATOVANJA**, djelo kažnjivo po članu 3(d), 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

/potpis na originalu/
Graham Blewitt,
zamjenik tužioca
za Carlu Del Ponte

Dana 9. marta 2001.
U Hagu,
Nizozemska